

Maglebjerg ved Kerteminde fjord

Har der ligget en middelalderborg her?

Af P. H. Rendsvig

Ved Kerteminde fjords sydlige bred, ca. 1,5 km øst for Munkebo, ligger der ud mod vandet en ca. 10 m høj naturlig bakke, Maglebjerg. Bakken hæver sig markant i forhold til det omgivende, ret flade terræn.

Bakken ligger ikke just ved alfar vej. Fra Kertinge kører man mod nord ad »den lange gyde« og fortsætter efter en korsvej ad en privat vej, der efterhånden slynger sig som markvej og hjulspor mellem levende hegn med stynede piletræer og brombærranker. Et fredfyldt sted, langt fra verdens uro – og dog i nogle år kunne det ske, at man, hvis blikket blev løftet for meget, øjnede en supertanker bag bakkekammen på fjordens nordside. De sidste 3-400 m går turen over en mark, hvis ellers afgrøden og ejeren tillader det.

Med denne isolerede beliggenhed af Maglebjerg lyder det lidt mærkeligt med den mundtlige overlevering om, »at Kerteminde skal have ligget dér en gang«.

Provst E. Høyer Møller, der fra 1866 til 1892 var sognepræst i Kølstrup sogn, hvor Maglebjerg ligger, har nedskrevet denne overlevering, der stadig huskes på egnen, i sine »Samlinger til Kølstrup Sogns Historie«. Overleveringen er her gengivet således:

»Nær ved Vandet ligger »Malmbjerg« (Malbjerg – Mallebjerg), en høj regelmæssig, aflang Banke, der hæver sig skarpt op fra det omgivende lave Jordsmon. Bakken er højest ved Enden. Her graves Grus.

Efter det stedlige Sagn skal der her have været en Befæstning, og ved Siden af denne skal Kerteminde tidligere have ligget, hvilket Sagn kan have nogen Støtte i selve Byen Kertemindes Navn og i Navnet på et overfor Maglebjerg liggende Hus »Snekkeled« (Munkebo 41).

Maglebjerg synes at kunne være et for en ældre Befæstning passende Punkt, men det er dog uden Tvivl en oprindelig naturlig dannet

Bakke. Der vides ikke at være fundet Murbrokker eller andre Levninger fra Beboelser i Bakken eller dens Omgivelser.

Her ses Lys brænde om Natten.«

Historikere og arkæologer har hidtil stillet sig noget tvivlende overfor denne overlevering, idet der ikke eksisterer nogen ruiner på stedet og ej heller er oplyst noget om fund af mursten, fundamentssten eller andre bygningsrester.

Nu er forholdet det, at der fra tid til anden faktisk er fundet småstumper af mursten i dette område. Disse murstensstumper er typiske for sten af gammel tilvirkning. Der er dels fundet noget på den grund (matr. nr. 12^a, Kertinge by, Kølstrup sogn), på hvis nordlige spids Maglebjerg ligger, dels på nabogrunden, matr. nr. 8^a, og tillige på matr. nr. 5^b og 12^c. Se matrikelkortet.

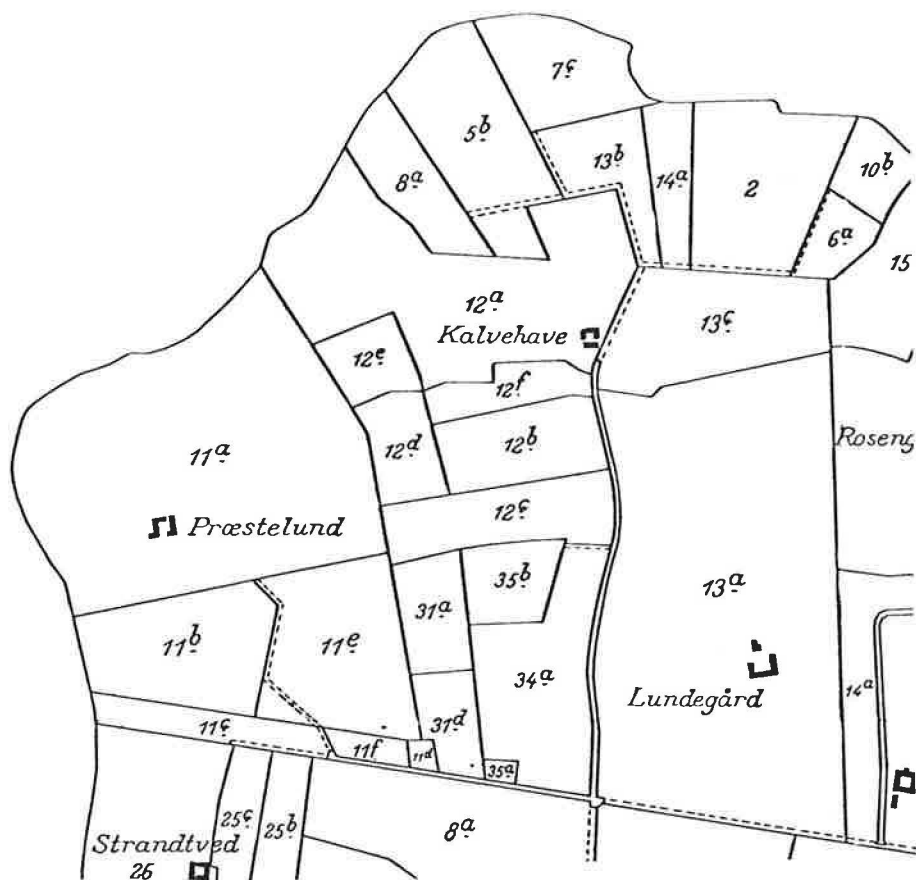
Det må dog erkendes, at det kun drejer sig om få og små stykker, der er fundet af forskellige personer og med lang tids mellemrum.

Der er imidlertid andetsteds på matr. nr. 8^a fundet hele mursten fra denne tid. – Som det vil ses af matrikelkortet, omfatter matr. nr. 8^a tre andre lodder, hvoraf den ene ligger midt i Kertinge landsby. På denne lod ligger gårdejer Egon Sørensens gård »Langagergård«, og oppe under »hældefaget« på en af bygningerne lå der tidligere øverst på muren en række gode munkesten, som dog nu er blevet erstattet af gasbetonsten. Enkelte er dog bevaret.

Hvor gamle disse munkesten er, kan man selvfølgelig ikke vide, uden at de er undersøgt nærmere. Hvor stenene kommer fra, og hvornår de er placeret på dette sted, ved man heller ikke. Det ligger imidlertid snublende nær at antage, at de for længe siden er kørt hjem fra »Kalvehaverne« – som markerne i sognets allernordligste del blev kaldt – for at gøre nytte i gården hjemme i landsbyen.

For så vidt angår gården »Kallehaug«, på hvis mark (matr. nr. 12^a) Maglebjerg ligger, må anføres, at de nuværende bygninger er opført 1932, og at den gamle gård, der lå ca. 200 m længere mod vest, såvidt vides var fra udflytningens tid, ca. 1795. Det er ikke undersøgt, fra hvilken gård i Kertinge den er udstykket. Det kunne måske være fra ovennævnte »Langagergård«.

Disse munkesten i en gård i Kertinge landsby virker umiddelbart støt-

Kalvehave (Kallehauge), matr. nr. 12 a med omgivende matrikler.

tende for den af provst Høyer Møller gengivne overlevering. Det må i første omgang være ønskeligt, at der bliver foretaget aldersbestemmelser af disse mursten og ligeledes af murstensstumper fra markerne omkring Maglebjerg.

Medens Maglebjerg hidtil er beskrevet fra landsiden, hvor det er en isoleret beliggende lokalitet, så ser det lidt anderledes ud fra vandsiden.

Der findes imidlertid ingen kort over dybdeforholdene i Kerteminde fjord. Geodætisk Institut tager sig kun af opmålinger på landjorden, og Farvandsdirektoratet tager sig kun af de farvande, der har betydning for skibsfarten. Ganske vist har Ladbyskibet sejlet ud og ind her, og ganske

Maglebjerg ved Kerteminde fjord malet af H. C. Bärenholdt i 1932 på bestilling af søskendeparret Ida og Anders Poulsen, der ejede Kallehauegård indtil ca. 1945. Billedet ejes nu af Ida Poulsen, Kølstrup.

vist har Munkebo i en længere periode været ladeplads for Odense; men det er længe siden, og Langebro i Kerteminde spærrer nu for passage af både af mere end ca. 2 m højde.

Dybdeforholdene må derfor beskrives i ord. Ved Kerteminde er dybden 2-3 m. Fra Højnæs forbi Lille Viby til ud for Drigstrup er største dybde 7-8 m. Derefter aftager dybden; ud for Munkebo er den ca. 4 m. Dybderenden er meget markeret i området nærmest vest for Kerteminde; den har her et meget uregelmæssigt forløb. Videre mod vest nærmer den sig først fjordens sydside ud for Ladbyskibet og derpå fjordens nordside sydvest for Lille Viby. Den holder sig derefter i fjordens nordlige del, men svinger så brat mod syd og går ved Maglebjerg tæt ind under kysten. Derefter fjerner dybderenden sig igen fra land og bliver mindre markeret.

Ud for Maglebjerg er der en større, lavvandet grund, der strækker sig fra fjordens nordside langt over mod Maglebjerg.

Ved Maglebjerg har skibe kunnet lægge til, og fra Maglebjerg har skibsfarten på fjorden kunnet beherskes.

Man kunne godt tænke sig, at der engang har ligget en fjordspærring her. Sådant kan man i hvert fald tolke en anden mundtlig overlevering, der går ud på, at der på den ovenfor omtalte grund, der fra fjordens nordside strækker sig over mod Maglebjerg, tidligere skal have ligget en \emptyset -Kesten Mattes \emptyset - og at der skal have stået et hus på denne \emptyset .

Provst Høyer Møller omtaler i sine notater et overfor Maglebjerg liggende hus »Snekkeled« (Munkebo 41). Dette navn kunne opfattes som havende forbindelse med en gammel sejlroute eller eventuelt en kunstigt etableret fjordspærring. Navnet, der vistnok er af meget ny oprindelse, kan dog tænkes at være opstået af Snarekær-led, således at det er uden interesse i denne forbindelse.

Til sidst skal omtales et møntfund, der for et par år siden - måske i 1972 - er gjort på en mark ved Maglebjerg. Gårdejer Arne Fischer Hansen, Kallehauge, har oplyst, at han ved den tid fik besøg af en mand, der netop havde fundet en mønt på en mark ved Maglebjerg. Mønten skulle være fra Erik Plovpenning's tid. Der er imidlertid ingen museumsfolk, der har hørt noget til dette møntfund, og en efterlysning i Fynske Årbøger 1977 har ikke medført nogen henvendelser.

Nu er forholdet det, at netop en tilknytning til Erik Plovpenning vil give overleveringen om Maglebjerg mening og perspektiv. Under Erik Plovpenning's stridigheder med broderen Abel lykkedes det denne i 1247 at trænge frem fra Svendborg til Odense og afbrænde denne by, der var Erik Plovpenning's tilholdssted, hvor han bl.a. slog mønt. Det havde været naturligt for Abel at trænge frem gennem Kerteminde fjord og over Munkebo til Odense. Netop derfor må Erik Plovpenning have haft god anledning til ved Maglebjerg at spærre denne adgangsvej til Odense, eventuelt forstærke en allerede på den tid eksisterende fjordspærring.

Da den fundne mønt er en så vigtig brik i dette billede, ville det være meget ønskeligt, om den kunne genfindes.

I ovenstående redegørelse er peget på flere ting, der til en vis grad sandsynliggør, at Maglebjergoverleveringen har en virkelighedsbaggrund. Det ville være ønskeligt, om redegørelsen kunne foranledige, at spørgsmålet blev undersøgt nærmere.